

EEN INSTRUMENT OM JONGE AANWAS TE VOORKOMEN

Foto: Liesbeth Dingemans

[PRINT DIT ARTIKEL](#)[NAAR HOME](#)

13 januari 2025

AUTEURS: REMCO WIJN , DIANNE VAN HEMERT

Hoe gaat het met jongeren die in het criminele milieu dreigen te belanden, of er al in zitten? Dat is voor professionals uit de jeugdzorg, de politie en andere organisaties lastig om in te schatten. TNO ontwikkelt daarom in opdracht van het RIEC-LIEC-bestel een instrument voor multidisciplinaire teams. Dat schat de kwetsbaarheid in van jongeren om betrokken te raken bij georganiseerde criminaliteit.

Hoewel jeugdcriminaliteit landelijk al jaren daalt, lijkt een kleine groep, de zogenoemde jonge aanwas, betrokken te raken bij ernstige feiten en ondermijnende, georganiseerde criminaliteit (Van der Laan, Tollenaar, Beijers, Kessels, 2024). Het blijkt lastig voor professionals om vroegtijdig een goede inschatting te maken van de kwetsbaarheid van een jongere om hierbij betrokken te raken.

Er bestaan instrumenten die professionals helpen om inzicht te krijgen in het recidiverisico van jongeren, maar die zijn specifiek bedoeld voor jongeren met politieregistraties. Dergelijke instrumenten zijn niet voorhanden voor jongeren over wie zorgen bestaan dat zij tot de groep 'jonge aanwas' behoren maar die niet verdacht worden of veroordeeld zijn. Die zorgen kunnen bijvoorbeeld komen van een jongerenwerker die op de hoogte is van een verstoorde thuissituatie van een jongere en hem verontrustende uitlatingen hoort doen, van een wijkagent die de jongere met een bekende van de politie in een auto signaleert, of van een leerplichtambtenaar die veel schoolverzuim registreert. Het samenbrengen en interpreteren van verschillende signalen is een dagelijkse uitdaging voor professionals. Niet altijd is duidelijk welke informatie relevant is en hoe deze geduid moet worden. Verschillende professionele perspectieven leiden bovendien vaak tot uiteenlopende inschattingen van de ernst van signalen.

Het programma
Ondermijningslab is
een samenwerking
tussen RIEC-LIEC en
TNO

Een methode waarmee de betrokken partners gestructureerd, gezamenlijk en multidisciplinair een beeld kunnen vormen over de kwetsbaarheid of weerbaarheid van een jongere, zou een enorme bijdrage leveren aan het vroegtijdig herkennen van jonge aanwas in de georganiseerde, ondermijnende

criminaliteit. Het zou ook een opmaat zijn voor geschikte interventies om te voorkomen dat jongeren (nog verder) betrokken raken bij ondermijnende criminaliteit.

VASTSTELLEN VAN KWETSBAARHEDEN

Het programma Ondernijningslab is een samenwerking tussen RIEC-LIEC en TNO. In dit programma ontwikkelt en test TNO een analyse-instrument dat de kwetsbaarheid inschat van jongeren om betrokken te raken bij georganiseerde criminaliteit. Dit instrument, genaamd OLJA (Ondernijningslab Jonge Aanwas) ondersteunt multidisciplinaire teams, bestaande uit onder andere gemeente, politie, jeugdzorg en jongerenwerkers, bij het gezamenlijk begrijpen en verklaren van het gedrag van jongeren over wie zorgen bestaan.

Lees ook: [Ondernijnde criminaliteit samen aanpakken](#)

Het instrument biedt een werkproces in vier stappen waarin teams gezamenlijk en gericht informatie verzamelen en interpreteren (zie Figuur 1 voor een screenshot). OLJA maakt gebruik van een vaste lijst indicatoren, gebaseerd op wetenschappelijke kennis over risico- en beschermende factoren uit de psychologische en criminologische literatuur, en neemt tegelijkertijd de expertise van professionals expliciet mee. Deze methode staat bekend als Structured Professional Judgment (zie bijvoorbeeld [Hart, Douglas en Guy, 2016](#)). In de *eerste stap* van het werkproces geven de individuele professionals in het team antwoord op circa 80 vragen over de jongere, verdeeld over 20 risicofactoren. Deze risicofactoren zijn gebaseerd op ons conceptuele model van de ontwikkeling van jongeren in georganiseerde criminaliteit. In de *tweede stap* van het werkproces bespreekt het team gezamenlijk de vragen aan de hand van de individuele antwoorden. In deze stap combineert het team observaties en wisselt het interpretaties uit totdat consensus ontstaat over de vraag in welke mate een risicofactor aanwezig en ernstig is, en de potentie heeft om de kwetsbaarheid van de jongere te beïnvloeden.

Figuur 1> Screenshot van OLJA

In de *derde stap* van het werkproces, nadat alle indicatoren doorlopen zijn, worden de gegevens automatisch geanalyseerd. OLJA gebruikt hiervoor een statistisch model dat is gebaseerd op het conceptuele model, statistieken uit de wetenschappelijke literatuur en de resultaten van een enquête die we hebben uitgezet onder 1500 jongeren. De analyses geven de gebruikers inzicht in de aanwezigheid van (combinaties van) risico- en beschermende factoren. Zo prioriteert OLJA welke informatie nog onbekend is maar wel belangrijk voor een goede inschatting van kwetsbaarheid. Ook toont het welke factoren een grote bijdrage leveren aan de kwetsbaarheid van de jongere en daarom belangrijk zijn om mee te nemen in de interventiekeuze.

Lessies geven
in sterke

In de *vierde stap* van het werkproces formuleert het team conclusies over te nemen vervolgstappen, zoals

